

بازار سرمایه ایران و بحران مالی بین‌المللی

سونامی مالی جهان

گفت‌وگوی اختصاصی ماهنامه «اقتصاد ایران» با دکتر شاهین شایان آرانی، کارشناس بازار سرمایه

تفاوتی که وجود دارد آن است که این بحران، با تحمیل هزینه‌های جنگ آمریکا در افغانستان و عراق بر اقتصاد این کشور همراه شده است. هزینه جنگ‌های آمریکا در این کشورها، بالغ بر هزار میلیارد دلار بوده که همراه با ورود مسکن به فاز رکودی، به بحران مالی پیش آمده شدت بخشید و شرایطی را در اقتصاد آمریکا پیش آورد که در گذشته، سابقه نداشته است.

اقتصاد ایران: آیا می‌توان بحران مالی جاری را در حد

بحران ۱۹۲۹ دانست یا خیر؟

این بحران قطعاً عظیم‌تر از بحران ۱۹۲۹ است، چرا که طی سال‌های اخیر، بانک‌های آمریکایی تعاملات زیادی را با بانک‌های اروپایی، آفریقایی، آسیایی و کشورهای عربی داشته و فعالیت‌های مرتبطی را با یکدیگر دنبال کرده‌اند. بنابراین، بحران مالی پیش آمده به یک سونامی مالی تبدیل شده که موج آن همه کشورهای جهان را تحت تأثیر خود قرار داده است، به طوری که بورس‌ها و بانک‌های کشورهای مختلف هم تحت الشعاع آن قرار گرفته‌اند. متعاقب این بحران، برخی از بانک‌های اروپایی و آمریکایی، ورشکسته و

شدت کاهش یافته است، چراکه اقساط این وام‌ها در حقیقت درآمد بانک‌ها تلقی می‌شوند. همین مسأله موجب ورشکستگی بانک‌ها گردید و باعث شد همه افرادی که به صورت مختلف در مسکن سرمایه‌گذاری کرده بودند، با بحران مواجه شوند.

اقتصاد ایران: کشورهای اروپایی و آمریکایی، پیش از این نیز با بحران‌های مالی مواجه شده بودند. آیا تفاوتی بین بحران جاری و بحران‌های سابق وجود دارد؟

سال ۱۹۸۰ میلادی و پس از آن در سال‌های ۱۹۹۲ تا ۱۹۹۵ بحران‌های مشابهی در این کشورها رخ داده بود، اما

اقتصاد ایران: آقای دکتر! اصولاً چرا بحرانی با این وسعت، دامن‌گیر کشورهای آمریکایی و اروپایی شد؟

بحران مالی پیش آمده، از حوزه ساخت‌وساز مسکن در آمریکا آغاز شد. روند ساخت‌وساز در این کشور، یک سیکل ۱۰ تا ۱۴ ساله را طی می‌کند که هم‌اکنون وارد فاز رکودی خود شده است. قیمت کالاها کاهش یافته و دیگر رغبتی برای معامله در حوزه مسکن وجود ندارد. از همین رو، افراد برای بازپرداخت اقساط وام‌های اخذ شده خود برای خرید مسکن، با مشکل مواجه شده‌اند.

از سوی دیگر، نقدینگی بانک‌هایی که این وام‌ها را پرداخت کرده‌اند، به دلیل عدم بازپرداخت وام‌گیرندگان، به

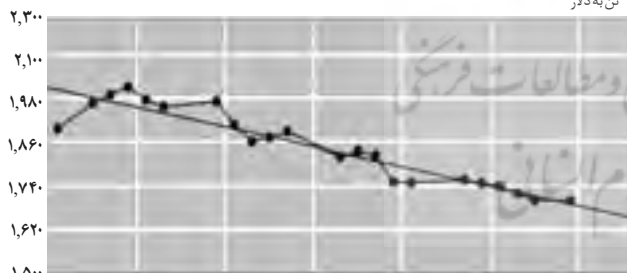
افزایش بهای فلزات گرانبها

در حالی که تقریباً طی ماه‌های گذشته، روند حرکتی قیمت طلا و نقره یکسان بود، نوامبر گذشته رفتاری متفاوت را از این دو فلز گرانبها شاهد بودیم.

در هفته پایانی نوامبر، به دلیل جایگزینی طلا در بازارهای جهانی به عنوان کالای جایگزین برای ارز و بازارهای سهام، قیمت این فلز به شدت افزایش یافت، به طوری که قیمت هر اونس طلا در ۲۴ نوامبر به ۸۲۲/۵ دلار رسید که حکایت از افزایش ۸۴/۵ دلاری نسبت به ۴ روز قبل از این تاریخ دارد. نقره نیز از این تغییرات باز نماند و از قیمت ۹/۱۷ دلار در هر اونس در ۲۱ نوامبر، به ۱۰/۳۳ دلار در هر اونس در ۲۵ نوامبر افزایش یافت. البته پس از این افزایش قیمت، روند نقره با کمی کاهش روبه‌رو شد و در پایان ماه نوامبر به ۱۰/۱۲ دلار در هر اونس تقلیل یافت. در این میان، قیمت آلومینیوم با کاهش مداوم همراه بود، به طوری که در پایان نوامبر به قیمت هزار و ۷۰۰ دلار در هر تن رسید.

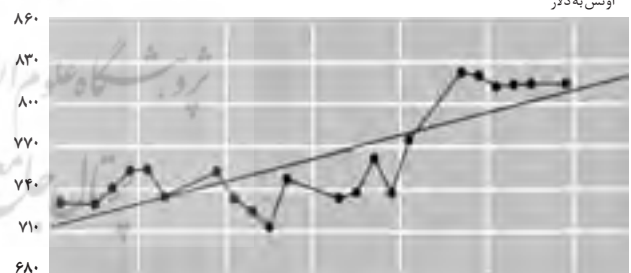
قیمت جهانی آلومینیوم

تن به دلار

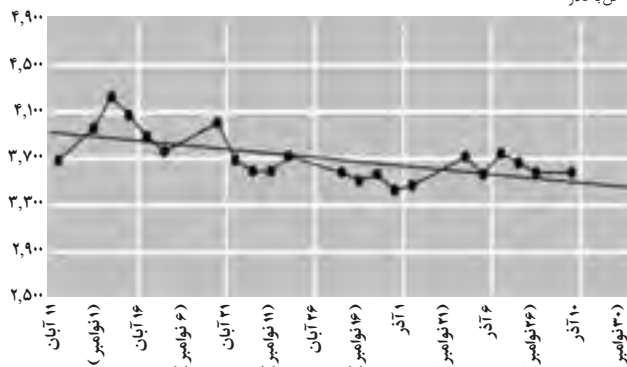
قیمت جهانی طلا

اونس به دلار

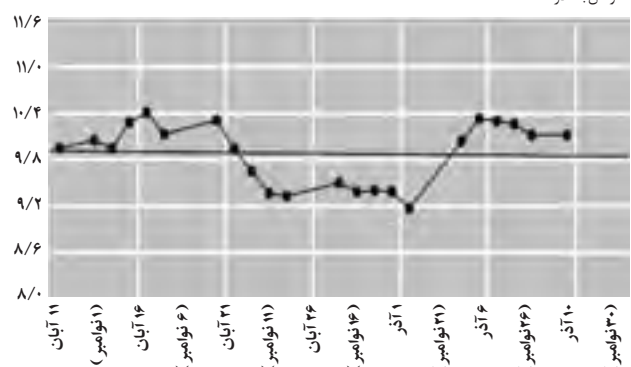
قیمت جهانی مس

تن به دلار

قیمت جهانی نقره

اونس به دلار

منبع: واحد اطلاعات و اخبار ماهنامه «اقتصاد ایران» از بازارها و بورس‌های بین‌المللی.

بانک‌های ژاپن نیز با مشکل مواجه شده‌اند. از همین رو، بازگشت به شرایط باثبات، نیازمند گذشت زمان است. هرچند شرایط پیش آمده برای سایر کشورها به دلیل ارتباطات مالی آنها است، اما این به معنای رد فرضیه جهانی شدن نیست.

اقتصاد ایران: با توجه به این که ایران در دهکده جهانی قرار ندارد، آیا از این بحران متأثر می‌شود؟

ایران به صورت غیرمستقیم از این تحولات تأثیر می‌پذیرد. در این بازی، دلار تقویت شد، زیرا اثر نامطلوب بحران در کشورهای غیردلاری بسیار شدیدتر بود. برای مثال، کشورهایی که پول رایج آنها یورو است، از این بحران تأثیر بیشتری پذیرفتند، چراکه اقتصاد آمریکا از اقتصاد کل کشورهای اروپایی بزرگتر است. از همین رو، تأثیر این سونامی بر اقتصاد اروپا بیشتر و با حداقل مساوی تأثیر آن بر آمریکا خواهد بود. البته قدرت شوک‌پذیری اقتصاد آمریکا بسیار بالاتر می‌باشد. این در حالی است که بر اثر این بحران، ارزهای پوند و یورو به شدت ضعیف شده، قیمت نفت کاهش یافته و دلار تقویت شده است. تغییرات نرخ این ارزها می‌تواند بر سایر کشورها تأثیرگذار باشد. برای مثال،

می‌تواند نرخ بیکاری را افزایش دهد یا در صورت انتشار پول در سطح جامعه، تورم را بالا ببرد. بنابراین سونامی پیش آمده در جهان، به طور غیرمستقیم بر قیمت نفت اثرگذار خواهد بود.

اقتصاد ایران: به نظر شما، بازار مالی ایران چه تأثیری از این تحولات می‌پذیرد؟

اگر مسئولان نتوانند به موقع، حوزه‌های اقتصادی را که ممکن است از بحران مالی جهانی آسیب ببینند شناسایی کنند، تبعات آن می‌تواند به اقتصاد ما آسیب برساند. تأثیر بحران مالی جهانی بر بازار سرمایه ایران، می‌تواند به صورت غیرمستقیم باشد، بدین معنی که این بحران مالی، تأثیرات زیادی بر حوزه قیمت نفت و ارز خواهد داشت و این نوسانات می‌تواند بر شرکت‌هایی که با این دو حوزه ارتباط دارند، تأثیر بگذارد. اگر قیمت نفت کاهش یابد، درآمد نفتی نیز پایین خواهد آمد و این برای بودجه ما - که نفت به عنوان پاشنه آشیل آن محسوب می‌شود - خطرناک است.

در این شرایط، شرکت‌های بورسی که به نوعی درآمدشان به نفت، محصولات پتروشیمی، گاز و کالاهای

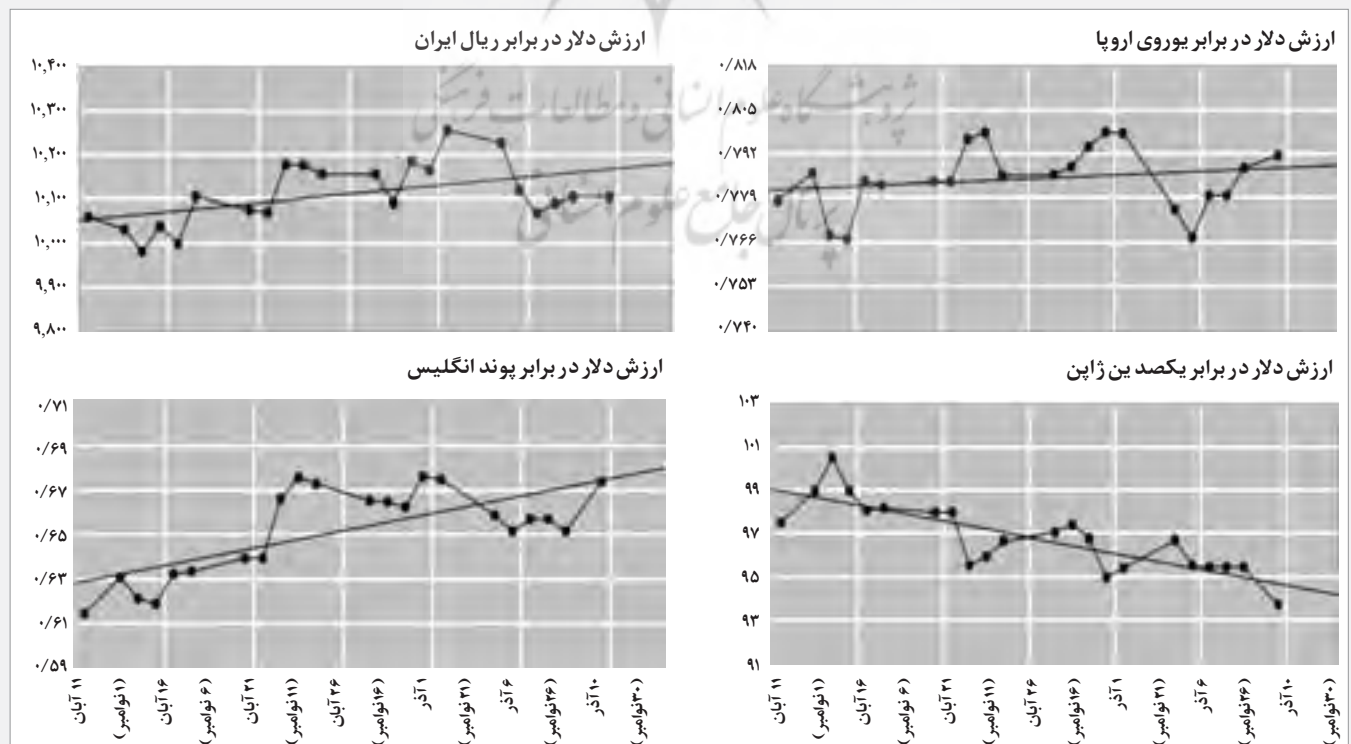
متأثر از قیمت نفت وابسته است، از جریان حاکم تأثیر پذیرفته و حتی ممکن است با بحران مواجه شوند. این در حالی است که تعداد این شرکت‌ها در بورس کم نبوده و بسیاری از شرکت‌ها از جمله فولادی‌ها، فلزی‌ها، معدنی‌ها و پتروشیمی‌ها از این گروه‌های آسیب‌پذیر بازار هستند که با تدبیر مسئولان، نباید اجازه داد دچار سقوط شوند. در حال حاضر، هنوز تبعات این بحران مالی بین‌المللی، تأثیر چندانی بر اقتصاد کشور ما نگذاشته است، چرا که ما در تحریم هستیم و از طرفی هم بانک بین‌المللی نداریم. اما مسئولان باید حوزه‌هایی را که تحت تأثیر قیمت نفت و دلار، ممکن است با تداوم بحران دچار مشکل شوند، شناسایی کرده و تدابیر ویژه‌ای برای رویارویی با وضعیت موجود ببندند. به علاوه، تعدادی از بانک‌های دنیا ورشکسته شده و شاخص بورس‌های دنیا با سقوط مواجه شده‌اند. بنابراین، اگر برای پیشگیری از رسیدن بحران کاری نکنیم، مطمئناً در صورت ادامه یافتن این وضع، این بحران دامن بازار سرمایه و کل اقتصاد کشور را خواهد گرفت.

اقتصاد ایران: متشکریم. ■

دلار در نوسان

تصمیمات دولت ایالات متحده بر نوسانات دلار تأثیر گذاشت.

در ماه گذشته میلادی، دلار در مقابل اکثر ارزهای دنیا نوسان بسیار زیادی داشت و غالباً این نوسان‌ها ناشی از تصمیمات دولت ایالات متحده در جهت کمک به مؤسسات مالی این کشور و خیرهای مربوط به آن بود. در هفته پایانی نوامبر، دولت آمریکا برای جلوگیری از ورشکسته شدن سیتی‌گروپ، بزرگترین بانک این کشور، برنامه‌ای به ارزش ۳۰۶ میلیارد دلار برای ضمانت ارزش دارایی‌های این بانک و همچنین ۲۰ میلیارد دلار برای خرید سهام ترجیحی سیتی‌گروپ اختصاص داد. هرچند این اقدام، حمایت همه‌جانبه دولت ایالات متحده را از بانکداری این کشور نشان داد، اما به دلیل نمایان شدن عمق وسیع بحران در این کشور، نگاه‌ها از سوی دلار برگردانده شد. به هر حال، روند رو به رشد ارزش دلار در روزهای پایانی نوامبر، نشان از تقویت آن در بازارهای بین‌المللی دارد.

منبع: واحد اطلاعات و اخبار ماهنامه «اقتصاد ایران» از بازارهای ایران و جهان.